

ЕНОРИЙСКАТА ЦЪРКВА И ЕНОРИАШИТЕ

1. Беседа с о. Александър Балибердин

- Какво представлява енорийската община днес?

- Мисля, че правилният отговор на този въпрос до голяма степен зависи от нашето разбиране за Църквата. Това е така, защото каквато община и да се създава, каквато енория и да се организира, тя е част от Църквата, която според словото на апостола е Тялото Христово (1).

Затова мисля, че можем да кажем, че енорияшите са хора, дошли при Христа, събрани около Христа и станали част от Неговото Тяло - Църквата Христова (1).

- Но това сякаш се подразбира от само себе си...

- "От само себе си" е спорно твърдение. За съжаление опитът показва обратното. Нерядко хората идват в църквата съвсем не за единение с Христа чрез участие в църковните тайнства на изповедта и причастяването със светите Христови Тайни, а за да "получат" от Бога: "шестица" на изпита, здраве, издигане в работата, успешна продажба на имот, купуване на жилище и др (1).

Други посещават храма за да послушат църковното пеене и ако им харесват тамошните напеви са готови до пресипване да спорят с тези, на които те не се харесват.

Случва се, след някое особено любимо изпълнение на хористите, или любим "номер от църкоената програма" те веднага да напуснат храма, макар и по време на Божествената литургия, с мисленето, че "тук повече няма какво да се прави" (1).

Някои ходят на над сто километров кръстен ход, не за да се съединят с Христа, а за да се "подложат на изпитание", да се "срещнат със съмишленици" и т.н. Завърнали се у дома те обичат с възторг да разказват за това "колко страховтно" е било и гледат с презрение към онези, които не са ходили.

Има енорияши, които посещават храма "на свещеника" - да видят и чуят "любимия отец". При това не задължително мъдър и опитен старец, а онзи, когото "сами са си обявили за мъдър духовник", без дори да поглеждат към другите клирици и енорияши.

По този повод, някои се шегуват, че **православният християнин освен храма, който посещава, обезателно има и такъв, който той категорично не посещава**. Много горчива шега, която понякога напълно адекватно отразява състоянието на част от енорияшите.

При това, както показва опитът на енорийския живот, всички тези почитатели на отци, любители на определени песнопения и кръстни ходове по правило именно себе си считат за “ядрото на енорията” и “истинската община” (1).

Но попитайте ги за Христос, попитайте ги какво отношение имат всички тези неща и те самите към Христос. Вашият въпрос по-скоро ще ги постави в неловко положение и ще чуете отговора: “Нима не за това съществува Църквата, за да може хората да ходят на кръстни ходове, да палят свещи, да пеят в храма и да слушат свещениците?”

- **Да, наистина, нима това е лошо?**

- Разбира се, когато хората влизат в храма, за да запалят свещ или да послушат църковните песнопения, в това няма нищо лошо. Лошо е друго - когато целият ни църковен живот и отношенията ни с Бога са ограничени само до това (1).

Тук се поражда въпросът - **къде, при кого и за какво идваме, прекрочвайки църковния праг?** Мисля, че една от задачите на свещеника се състои именно в това - да обясни на хората, че трябва да идват при Христос. Трябва да се съединяваме не около идеологически концепции, обреди, традиции, или дори около най-забележителните и заслужени пастири, още по-малко около себе си, около собствените си увлечения и пристрастия, а около Христа. Само тогава нашата енория ще бъде част от Църквата като Тяло Христово (1).

- **Но как да осъществим това?**

- Очевидно е, че ако искаме да дойдем и доведем и други хора при Христа, то ние трябва да знаем къде се намира Той, къде пребивава. Ако спрем да си фантазираме, а попитаме Самия Христос, то нас ни очаква потресаващо и може би най-важното откритие в нашия живот.

Църквата свидетелства за Него с думи, с които свещениците приветстват един другия по време на Божествената литургия: «**Христос посред нас!**» Те означават, че Христос винаги пребивава сред Своите ученици, в основаната от Него Църква. «**Никакоже отлучаяся**», тоест неотлъчно, както е казано за това в кондака за празника Възнесение Господне. Затова, най-прекият път към Христа е участието в живота на Неговата Църква и преди всичко в църковните тайнства.

Всъщност, именно в това е смисълът на тайнството Кръщение, когато свещеникът пита: «Съчетаваш ли се с Христа?» - на което кръщаваният отговаря: «Съчетавам се», тоест, съединявам се с Христос.

Именно с Христос, а не с песнопенията, църковнославянския език, кръстния ход, или дори най-надарения и заслужено обичан от енорияшите свещеник. Всичко това е важно само дотолкова, доколкото води към Христа, явява Христа.

И тогава животът на християнина става немислим без участие в тайнството на покаянието, в което се стремим да възстановим нарушеното от греха единство с Христа, в тайнството на

Евхаристията, в която държаем да се причастим с Неговите Тяло и Кръв, тоест да достигнем максималното възможно единство с Него.

Неслучайно опитните свещеници казват, че енорията се събира около евхаристийната чаша и числеността на енорияшите, както и състоянието на нещата в енорията може да си проличат не толкова от годишните отчети, колкото от неделната литургия, включително и по броя причастници (1).

- Но може ли да се назове енорияш онзи, който участва в Тайнствата, но след литургията си отива право вкъщи и нищо не знае за живота на енорията си?

- Възможно е да греша и по-опитните свещеници да ме поправят, но считам, че всеки човек, който редовно се изповядва и се причастява със светите Христови Тайни, се явява енорияш (1).

Относно останалата социално-културна дейност, която съпровожда живота на енорията, тя, разбира се, е важна, но според мен все пак е вторична. Пък и имаме ли право да изискваме от всички хора да бъдат социално активни? Все пак сме толкова различни (1).

На някой може да му харесва да участва в кръстни ходове, друг според силите си да се труди по благоукресяването на храма, да помага на болните и нуждаещите се, някому се нрави младежкото служение. Всичко това е чудесно и за всеки един ще се намери място в енорията (1).

Но има хора, които не са склонни нито към едното, нито към другото. Те предпочитат да си постоят в ъгъла, да се помолят, причастят, изповядат. Нима ще ги зачертаем от списъка на енорияшите и с какво право?

Все пак идването при Христа е въпрос дълбоко тайнствен и личен. Затова нека не изискваме от всеки да участва в поклоннически пътувания или да владее невмения нотопис.

Някога, идвайки в дома на Марта и Мария и виждайки как първата сестра се старае достойно да приеме скъпия гост, Христос ѝ дава за пример Мария, която сядва в краката на Спасителя, за да внимава в думите Му, и казва: « Марто, Марто, ти се грижиш и безпокоиш за много неща, а пък едно е само потребно. И Мария избра добрата част, която няма да ѝ се отнеме» (Лук.10, 41-42).

Гледайки някои енории, неволно възниква мисълта, че и тук отецът заедно с енорияшите трябва да престанат да „се суетят и грижат за много неща“, но да дойдат при Христос и да бъдат с Христа. Както в храма, така и извън пределите му - у дома, в семейството, в работата,

където минава голяма част от нашия живот, да бъдем християни, тоест да живеем в постоянното присъствие на Христос (1).

- Хубави думи - «да престанем да се суетим». Но някой може да ги изтълкува така, сякаш миряните не трябва да се грижат за своя храм, сякаш това е работа само на настоятеля.

Как да не трябва? Разбира се, че трябва. Само нека да отбележим, че храмът не е нито на настоятеля, нито на миряните, а Божий храм. Това е домът на нашия Небесен Отец. Затова любовта към Бащиния дом ни задължава да се грижим за него, а не някаква корпоративна солидарност от типа на: “Хайде да си украсим храма така, че всички да ни завидят” (1).

Именно затова и аз поддържам храма чрез своите пожертвувания, **за да може в Бащиния дом да е чисто, красиво, подредено, в него да се извършва Божествената литургия, да звучи Словото Божие, немощните да получават помощ, скърбящите да намират утешение, съмняващите се да придобиват вяра.** Както при Бога всички са родни и близки, така и за нас да няма чужди и далечни, а още повече излишни и ненужни хора (1).

Веднъж чух как, разделяйки се с енорияшите, един свещеник каза: “Знаете, че утре празнуваме св. Серафим Саровски и в нашия град има храм посветен на него. Няма да се обидя, ако утре не дойдете в нашата църква, а отидете на храмовия празник, за да се помолите и възрадвате заедно с неговите енорияши. Ние сме християни, а значи сме Христови. Всички ние сме една Църква” (1).

Ето и апостол Павел пише: „А това казвам, защото един от вас дума: “аз съм Павлов”, друг: “аз пък - Аполосов”, трети: “аз съм Кифин”, а друг: “аз пък - Христов”. Нима Христос се е разделил? нима Павел биде разпнат за вас? или в име Павлово се кръстихте?” (1Кор. 1,12-13)

Ако разбираме, че сме дошли в Църквата не по своя, а по Негова воля, то и нашата енория трябва да се създава и живее около Него, като част от Неговата Църква - Тялото Христово. Да живеем по Неговите заповеди, с любов към Бога и ближния, значи в Църквата за нас да няма чужди свещеници, чужди енории и чужди хора, но всички да сме членове на Една Църква, братя и сестри в Христа (1).

- Каква роля играе свещникът в това?

„Овци без пастир” - това са не само енорияшите без свещеник, но и свещениците без архиереи.

Мисля, че ролята на свещеника е преди всичко свързана с това да помогне на човек във всички събития от неговия живот да вижда Благата воля Божия и да му помага да „живее в Христа”, тоест в постоянното присъствие на Спасителя.

За създаването на енория това е два пъти по-важно, защото за правилното устройство на църковната общност **нейният живот трябва да е христоцентричен**, общността трябва да се събира около Христос, а не „около свещеника” или каквото и да е дело, дори и толкова важно като възстановяването или строителството на храм.

Образно казано, ако главен в живота на енорията е Христос, когото Църквата нарича “слънце на правдата”, то и времето в енорията винаги ще е слънчево независимо от ветровете. За да

бъде така, свещеникът не трябва да засенчва Христа, а за това е необходимо смирение (1).

Ако свещеникът има смирение, ако осъзнава своето недостойнство, той никога няма да има първата роля в енорията или в краен случай няма да се счита за такъв. Господ е Този, който събира енорията. Свещеникът е упълномощеният да явява Христовата любов, която винаги събира хората около Него (1).

Тук трябва да се намери добрата и точна дума както за постоянните енорияши, така и за новодошлите в храма. Защото как може да отблъснем тези, които Христос е призовал?

Затова не ние решаваме дали този човек ще остане в енорията, „колко процента“ енорияш е и дали се явява такъв. Тези въпроси не са за нас. Това знае само Христос. Той знае тайния живот на всяка човешка душа, Той води хората към Себе си и ги съединява (1).

- От какво да започнем?

Ето един прост пример, с който поне веднъж в живота си се е срещал всеки свещеник. Случва се енорияш да покани свещеник да освети дом.

Влизаш в дома, искаш вода за чашата, започваш да подготвяш всичко необходимо за осветяването и изведнъж се оказва, че в дома няма икона на Спасителя. Има на Николай Чудотворец, на Богородица, във всяка стая има по един плазмен телевизор, пералната машина е последно поколение, а икона на Спасителя няма... Или има, но избеляла или толкова миниатюрна, че стопанката първо мъчително се опитва да си спомни къде я е „пъкнала“, а после още половин час я търси измежду старите книги, вещи и вестници. Такова едно „православно“ християнство, за което не може да се говори без болка...(1)

Какво да се прави? Обикновено търпеливо дочакваш резултата от търсенето на стопанката, осветяваш дома и вече накрая, с максимално възможна в този случай деликатност казваш: „Поздравявам ви! Домът ви е осветен и вече е подобие на храм. И както в храма слагаме на видно място иконата на Спасителя, така и вие, ако обичате, придобийте Неговия свети образ и го поместете на най-видното и удобно за молитва място. И нека ви напомня за това, че нашият истинен Бог е Христос и че Той пребивава с нас неотлъчно“(1).

Така постепенно, ден след ден, вглеждайки се в лика на Спасителя, човек започва да се вглежда в себе си и в своя живот и да строи на нови основи – вече не около себе си, своите привычки и пристрастия, а около Христос, Неговата Църква, Неговото Евангелие, Неговата литургия, Неговото Царство (1).

2. Даровете на Св. Дух

В 1 Кор. 12:1-3 свети апостол Павел въвежда своите читатели в общата тема, която има намерение да изложи: „А за духовните дарби не искам, братя, да не знаете“... „И никой не може да нарече Исуса Господ, освен чрез Духа Светаго“. Следователно само Дух Свети е Този, Който учи вярващите да изповядват Христос като Господ. Друг важен момент е, че изповядването на Христос като Господ чрез Дух Свети не е лично и частно дело на отделния човек: то се отнася до цялата общност и нейното единство. По този начин е установен първият принцип: на събранието на християните Светият Дух прави така, че всички да бъдат едно, единодушно изповядвайки Христос като Господ (2).

В 1 Кор. 12:4-11 доминира тематиката за Светия Дух: „Има различни дарби, ала Духът е един и същ (ст. 4). Тук апостолът развива раннохристиянската пневматология. Духът дарява различни и разнообразни дарове, като в същото време прави възможно всички те да бъдат единни помежду си, тъй като Той е техен източник и гарант за тяхното единство. Различността и единството са най-важните характеристики на християнското събрание в Светия Дух. В рамките на това изложение не може да не ни направи впечатление известното триадологично измерение в еклисиологията на апостола, което се вижда особено в 12:4-6: „Има различни дарби, ала Духът е един и същ; има различни служби, ала Господ е един и същ; има и различни действия, ала Бог е един и същ, Който върши всичко у всички“. В ст. 4 Духът е Този, Който раздава дарбите, докато в ст. 6 Бог е Този, Който действа. Трудно е да различим „дарбите“ на Духа от Божиите „действия“. Свети Йоан Златоуст казва: „Те се различават по наименование, но по своята същност са еднакви“. Същият свети отец тълкува цитираните стихове триадологично, с което на дарбите се дава триадологично измерение: единство на източника, от който произлизат, и различност на действията (2).

След това триадологично обосноваване на единството на дарбите, свети апостол Павел говори за тяхната различност. Това е тема, доминираща в 12-14 глава на Посланието. Апостолът показва богатството на духовните дарби в три каталога:

1) 12:8-10: „слово на мъдрост, слово на знание, вяра, дарби за лекуване, чудодействия, пророчество, различаване на духовете, разни езици, тълкуване на езици“ и 12:28-30: „апостоли, пророци, учители, чудотворство дарби за лекуване; застъпничество, управление, разни езици“.

2) 13:1-2: „езици, пророчески дар, знание, вяра, несебичност, мъченичество“, както и ст. 8: „пророчества, езици, знание“.

3) 14:6 и 26-27: „псалом, поучение, език, откровение, тълкуване“.

Според свети апостол Павел дарбите на отделния човек в рамките на общността са дарби на Светия Дух и че същият този Дух е гарант за единството на отделните дарби. Дарбите се разпознават като такива само ако са църковно обосновани, съответно ако от тяхното проявяване има „полза“ за Църквата като Тяло Христово, като единство в различността (2).

1) *Беседата води: Оксана Головко, pravniг.ru; Прев. от руски със съкр.: А. Павлова, <http://bg-patriarshia.bg/>*

2) *Доц. д-р Предраг Драгутинович (преподавател по Нов Завет в Православния богословски факултет на Белградския университет), <http://www.pravoslavie.bg/>; Превод: Татяна Филева*